YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

16 päivänä joulukuuta 2008 *

Asiassa C-47/07 P,

jossa on kyse yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 31.1.2007,

Masdar (UK) Ltd, kotipaikka Eversley (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajinaan A. P. Bentley, QC, ja barrister P. Green,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään J. Enegren ja M. Wilderspin, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, M. Ilešič (esittelevä tuomari) ja T. von Danwitz sekä tuomarit A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, J. Malenovský, A. Arabadjiev ja C. Toader,

julkisasiamies: J. Mazák,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 20.2.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.6.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Valituksellaan Masdar (UK) Ltd (jäljempänä Masdar) vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin kumoaa Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-333/03, Masdar (UK) vastaan komissio, 16.11.2006 antaman tuomion (Kok. 2006, s. II-4377; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi Masdarin kanteen, jolla se vaati sen vahingon korvaamista, jonka se väitti itselleen aiheutuneen siitä, ettei sen yhteisön tukihankkeiden yhteydessä suorittamista palveluista maksettu korvausta.

Asian tausta

2 Vuoden 1994 alussa tehtiin Itsenäisten valtioiden yhteisölle annettavan teknisen avun ohjelman (TACIS) yhteydessä komission ja Hellenic Management Investment Consultants SA -nimisen yhtiön (jäljempänä Helmico) välillä sopimus hankkeen toteuttamiseksi Moldovassa. Tämä sopimus (jäljempänä Moldovaa koskeva sopimus) kuului hankkeeseen, jonka nimenä oli ”Tuki maataloustuottajien yksityisen yhdistyksen perustamiselle” (jäljempänä Moldovaa koskeva hanke).

3 Helmico ja Masdar tekivät vuoden 1996 huhtikuussa sopimuksen, jossa Helmico siirsi Masdarille alihankintana suoritettavaksi osan Moldovaa koskevassa sopimuksessa sovituista palveluista.

4 Komission ja Helmicon välillä tehtiin 27.9.1996 toinen sopimus. Tämän sopimuksen (jäljempänä Venäjää koskeva sopimus) nojalla Helmico sitoutui suorittamaan Venäjällä palveluja sellaisen hankkeen osalta, jonka nimenä oli ”Siementen sertifiointia ja siemeniin liittyviä kokeita koskeva liittovaltion järjestelmä” (jäljempänä Venäjää koskeva hanke).

5 Helmico ja Masdar tekivät vuoden 1996 joulukuussa Venäjää koskevaan hankkeeseen liittyvän alihankintasopimuksen, joka oli lähes samansisältöinen kuin vuoden 1996 huhtikuussa Moldovaa koskevan hankkeen osalta tehty alihankintasopimus.

6 Vuoden 1997 lopulla Masdar huolestui todettuaan viivästyksiä maksuissa, joita sen piti saada Helmicolta, joka puolestaan vetosi siihen, että viivästykset johtuivat komissiosta. Masdar otti yhteyttä komission virkamiehiin ja sai tietää, että komissio oli maksanut laskut, jotka Helmico sille siihen mennessä oli lähettänyt. Asiaa lähemmin tutkittaessa Masdar huomasi, että Helmico oli ilmoittanut sille myöhässä tai epäasianmukaisella tavalla sellaisista maksuista, joita se oli saanut komissiolta.

7 Masdarin toimihenkilö ja komission edustajat tapasivat 2.10.1998 (jäljempänä 2.10.1998 pidetty kokous) tutkiakseen Helmicon kanssa tehtävässä yhteistyössä havaittuja ongelmia.

8 Komissio lähetti 5.10.1998 Helmicolle kirjeen, jossa se ilmoitti olevansa huolestunut siitä, että Helmicon ja Masdarin väliset näkemyserot vaarantaisivat Venäjää koskevan hankkeen saattamisen päätökseen, ja korosti, että se piti erittäin tärkeänä Venäjää koskevan hankkeen onnistumista. Komissio pyysi Helmicolta takeita Helmicon ja Masdarin yhdessä allekirjoittaman julistuksen muodossa. Kirjeessä täsmennettiin, että mikäli komissio ei saisi tällaisia takeita ennen maanantaita 12.10.1998, komissio turvautuisi muihin keinoihin taatakseen Venäjää koskevan hankkeen saattamisen päätökseen.

9 Helmico vastasi 6.10.1998 komission virkamiehille, että näkemyserot oli ratkaistu. Tässä vastauksessa täsmennettiin, että se oli sopinut Masdarin kanssa, että kaikki tulevat maksut, mukaan lukien sellaisiin laskuihin liittyvät maksut, joiden käsittely Venäjää koskevan hankkeen osalta oli yhä kesken, maksettaisiin tähän tarkoitukseen osoitetulle Masdarin pankkitilille eikä Helmicon pankkitilille. Vastaus sisälsi myös käsinkirjoitetun maininnan ”Hyväksytty, S, Masdar, 6.10.1998”. Komissiolle lähetettiin samansisältöinen, samana päivänä päivätty ja Masdarin hallituksen puheenjohtajan allekirjoituksellaan vahvistama kirje Moldovaa koskevan sopimuksen yhteydessä maksettavien määrien osalta.

10 Helmico lähetti 7.10.1998 komissiolle kaksi muuta kirjettä, jotka S oli allekirjoituksellaan vahvistanut Masdarin puolesta. Kirjeet olivat sisällöltään samanlaisia kuin 6.10.1998 päivätty kirje, joskaan Venäjää koskevaa sopimusta koskevassa kirjeessä ei mainittu mitään pankkitilin numeroa, kun taas Moldovaa koskevaa sopimusta koskevassa kirjeessä ilmoitettiin Helmicon nimissä Ateenassa olevan pankkitilin numero tulevia maksuja varten.

11 Helmico lähetti 8.10.1998 kaksi kirjettä komission sopimuksista vastaavan yksikön asianomaisista hankkeista huolehtiville henkilöille ja pyysi näitä suorittamaan kaikki Venäjää koskevaan sopimukseen ja Moldovaa koskevaan sopimukseen liittyvät vastaiset maksut Helmicon nimissä Ateenassa olevalle toiselle pankkitilille.

12 Helmico ja Masdar allekirjoittivat samana päivänä sopimuksen, jolla Masdarin hallituksen puheenjohtajalle annettiin valtuutus varojen siirtämiseksi niiltä kahdelta tililtä, jotka mainittiin komissiolle lähetetyissä 7.10. ja 8.10.1998 päivätyissä kirjeissä.

13 Komissio julkisti 10.11.1998 Venäjää koskevaa hanketta koskevan loppukertomuksensa. Kuudesta arviointikohdasta neljä sai arvosanan ”erinomainen”, yksi arvosanan ”hyvä” ja yksi arvosanan ”kokonaisuudessaan tyydyttävä”. Tässä kertomuksessa todettiin, että ”hanke toteutettiin ja saatettiin päätökseen esimerkillisesti”. Komissio julkisti 26.2.1999 loppukertomuksensa Moldovaa koskevan hankkeen osalta, ja siinä kaksi arviointikohtaa sai arvosanan ”hyvä” ja neljä muuta arvosanan ”kokonaisuudessaan tyydyttävä”.

14 Komission virkamiehet lähettivät 29.7.1999 Masdarille kirjeen, jossa he totesivat, että komissio, jolle oli ilmoitettu Helmicon ja Masdarin välisistä taloudellisista sääntöjenvastaisuuksista Venäjää ja Moldovaa koskevien sopimusten täytäntöönpanon osalta, oli keskeyttänyt kaikkien vielä suorittamattomien maksujen maksamisen. Komissio tiesi Masdarin olevan taloudellisissa vaikeuksissa, ja se ilmoitti tälle, että se maksaisi Venäjää koskevan hankkeen osalta ennakkomaksuna 200 000 euroa Helmicon tilille, joka mainittiin kyseisen yhtiön 8.10.1998 lähettämissä ohjeissa. Mainitut 200 000 euroa maksettiin vuoden 1999 elokuussa kyseiselle tilille, josta ne siirrettiin Masdarin tilille.

15 Masdarin hallituksen puheenjohtaja kirjoitti vuoden 1999 joulukuun ja vuoden 2000 maaliskuun välisenä aikana useille komission virkamiehille sekä komission ulkosuhteista vastaavalle jäsenelle Pattenille. Kirjeissä käsiteltyjen eri kysymysten joukossa oli kysymys Masdarin suorittamista palveluista maksettavasta maksusta.

16 Komission ulkosuhteiden yhteisen osaston pääjohtaja kirjoitti 22.3.2000 Masdarin hallituksen puheenjohtajalle ja ilmoitti tälle seuraavaa:

”Komission virkamiehet ovat tiiviiden neuvottelujen (joissa tarkasteltiin useita mahdollisuuksia, mukaan lukien kyseisten kahden sopimuksen lopullinen täytäntöönpano suorittamalla Masdarille ylimääräisiä maksuja, jotka laskettaisiin suorittamienne töiden ja Teille aiheutuneiden kustannusten perusteella) jälkeen päättäneet ryhtyä perimään takaisin varoja, jotka on aiemmin suoritettu sopimuspuolena olevalle Helmicolle. Oikeudellisesti tarkasteltuna vaikuttaisi siltä, että suoraan Masdarille suoritettua maksua (myös Helmicon sellaisen pankkitilin kautta suoritettua maksua, jonka käyttöön Teille on annettu valtuutus) olisi Helmicon maksukyvyttömyyden tapauksessa pidettävä vilpillisenä menettelynä Helmicon pesänhoitajien tai velkojien kannalta; ei myöskään ole varmaa, että siinä tapauksessa, että Helmicon ja Masdarin välillä syntyy oikeusriita, Euroopan komission maksamat varat pysyisivät komission toivomalla tavalla lopullisesti Masdarilla.”

17 Komissio lähetti 23.3.2000 Helmicolle kirjeen ilmoittaakseen tälle siitä, että se kieltäytyi maksamasta tälle maksamatta olevia maksuja, ja vaatiakseen sitä maksamaan takaisin yhteensä 2 091 168,07 euroa. Komissio päätti ryhtyä tähän toimeen todettuaan, että Helmico oli toiminut petoksellisesti Moldovaa ja Venäjää koskevien sopimusten täytäntöönpanossa.

18 Masdar nosti 31.3.2000 Helmicoa vastaan kanteen High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Divisionissa (Yhdistynyt kuningaskunta) ja vaati maksuna palveluista, jotka se oli suorittanut alihankkijana Moldovaa ja Venäjää koskevien sopimusten täytäntöönpanon osalta, yhteensä 453 000 euroa. Tämän kanteen käsittely keskeytettiin toistaiseksi.

19 Komissio laati 4.4.2000 kaksi virallista perintämääräystä, jotka lähetettiin Helmicolle Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettavan, 21.12.1977 annetun varainhoitoasetuksen (EYVL L 356, s. 1), sellaisena kuin se oli voimassa tosiseikkojen tapahtuessa, 28 artiklan 2 kohdan nojalla.

20 Masdar otti vuosien 2000 ja 2001 aikana komissioon yhteyttä selvittääkseen mahdollisuutta saada tältä suoraan maksu niistä palveluista, jotka oli suoritettu Helmicolle ja laskutettu tältä. Masdarin asianajajat ja komission virkamiehet kokoontuivat useaan otteeseen käsittelemään tätä kysymystä.

21 Komission virkamiehet vastasivat 16.10.2001, että kyseiset tiedot oli toimitettu talousarviosta vastaavan pääosaston toimivaltaisille virkamiehille, Euroopan petostentorjuntavirastolle ja TACIS-ohjelmista huolehtivalle rahoituksesta ja sopimuksista vastaavalle yksikölle ja että komission virkamiehet aikoivat ryhtyä tarvittaviin toimiin Helmicon johtajien löytämiseksi.

22 Komission virkamiehet selittivät 1.2.2002 kirjallisessa vastauksessaan Masdarin asianajajien muotoilemaan pyyntöön, että Helmicon osalta oli 4.4.2000 laadittu kaksi virallista perintämääräystä, joista yksi liittyi Moldovaa koskevaan sopimukseen 1 236 200,91 euron osalta ja toinen Venäjää koskevaan sopimukseen 854 967,16 euron osalta, eli yhteensä määräykset koskivat 2 091 168,07:ää euroa.

23 Masdarin asianajajat ja komission virkamiehet pitivät uuden kokouksen 18.2.2003.

24 Masdarin asianajajat lähettivät 23.4.2003 komission virkamiehille kirjatun kirjeen, joka päättyi seuraavaan ilmoitukseen:

”Mikäli komission virkamiehet eivät viimeistään 15.5.2003 ole tehneet konkreettista esitystä siitä, miten asiakkaallemme suoritetaan maksu suoritetuista palveluista, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tullaan nostamaan EY 235 ja EY 288 artiklan – – mukainen vahingonkorvauskanne.”

25 Komissio ehdotti 15.5.2003 lähettämässään faksissa Masdarin asianajajille tapaamista, jossa keskusteltaisiin mahdollisesta sovintoratkaisusta, jonka perusteella komissio maksaisi Masdarille 249 314,35 euroa sellaisten töiden perusteella, jotka suoritettiin Helmicon petoksen paljastumisen jälkeen, jos Masdar kykenisi esittämään näyttöä sellaisesta sopimuksesta, jonka mukaan se saisi maksun suoraan komissiolta, jos se saattaisi Venäjää ja Moldovaa koskevat hankkeet päätökseen.

26 Masdarin asianajajat vastasivat 23.6.2003 päivätyllä kirjatulla kirjeellä komission virkamiehille, että he kieltäytyivät jatkamasta neuvotteluja heidän ehdottamaltaan pohjalta, ja esittivät Masdarin vaatimuksiin liittyvät yksityiskohdat ja sellaiset ehdot ja edellytykset, joiden täyttyessä tämä olisi valmis osallistumaan kokoukseen.

27 Tätä kirjattua kirjettä seurasi 3.7.2003 päivätty faksi, jossa Masdarin asianajajat pyysivät komissiolta vastausta siihen, onko ennen 15.7.2003 mahdollista järjestää kokous ehdotetuin edellytyksin. Tässä faksissa todettiin myös, että ellei tällaista kokousta järjestettäisi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tultaisiin nostamaan kanne.

28 Komission virkamiehet vastasivat 22.7.2003 päivätyllä kirjeellä, etteivät he voineet hyväksyä Masdarin esittämää maksuvaatimusta.

Oikeudenkäyntimenettely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

29 Masdar nosti 30.9.2003 toimittamallaan kannekirjelmällä EY 235 artiklan ja EY 288 toisen kohdan nojalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa vahingonkorvauskanteen. Se perusti korvausvaatimuksensa perusteettoman edun kieltoa koskevaan periaatteeseen (de in rem verso), asiainhuoltoa koskevaan periaatteeseen (negotiorum gestio), luottamuksensuojaa koskevan periaatteen loukkaamiseen ja siihen, että komission toiminta oli tuottamuksellista tai huolimatonta, mikä aiheutti sille vahinkoa.

30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa pidettiin 6.10.2005 prosessinjohtotoimena epävirallinen kokous sen tutkimiseksi, onko asiassa mahdollista tehdä sovintoratkaisu.

31 Samana päivänä pidetyn istunnon päätteeksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin asetti asianosaisille määräajan, joka päättyi 30.11.2005, sen tutkimiseksi, onko asiassa mahdollista tehdä sovintoratkaisu.

32 Komissio ilmoitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle sen kirjaamoon 29.11.2005 toimittamallaan kirjeellä, että asianosaisten välillä ei päästy sovintoratkaisuun.

33 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 69 kohdassa, että ”[Masdarin] korvausvaatimus perustuu yhtäältä sellaisiin sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeviin järjestelmiin, jotka eivät edellytä sitä, että yhteisön toimielimet tai yhteisön henkilöstö olisivat tehtäviään suorittaessaan toimineet lainvastaisesti (perusteeton etu ja asiainhuolto), ja toisaalta sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta koskevaan järjestelmään, joka perustuu siihen, että yhteisön toimielimet tai yhteisön henkilöstö ovat tehtäviään suorittaessaan toimineet lainvastaisesti (luottamuksensuojaa koskevan periaatteen loukkaaminen ja komission [tuottamuksellinen tai huolimaton toiminta])”, minkä jälkeen se ensiksi hylkäsi perusteettomaan etuun ja asiainhuoltoon perustuvat väitteet seuraavilla perusteilla:

”91 – – sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeva järjestelmä, sellaisena kuin siitä on säädetty useimmissa kansallisissa oikeusjärjestyksissä, [ei] välttämättä sisällä edellytystä, joka koskisi vastaajan toiminnan lainvastaisuutta tai [tuottamuksellisuutta]. Perusteettomaan etuun tai asiainhuoltoon perustuvien kanteiden tarkoituksena on se, että siviilioikeudessa tarkoitetuissa erityisissä olosuhteissa syntyy etua saaneen tahon tai sellaisen henkilön, jonka asioista on huolehdittu, asemassa olevalle henkilölle sopimussuhteen ulkopuolinen velvoite, joka pääsääntöisesti merkitsee sitä, että hänen on palautettava saamansa perusteeton etu tai maksettava korvausta henkilölle, joka on huolehtinut hänen asioistaan.

92 Tästä seuraa näin ollen se, ettei [Masdarin] esittämiä perusteetonta etua ja asiainhuoltoa koskevia kanneperusteita voida komission vaatimalla tavalla hylätä yksinomaan sillä perusteella, ettei toimielimen toiminnan lainvastaisuutta koskeva edellytys täyty.

93 – – EY 288 artiklan toisessa kohdassa määrätään, että yhteisö on velvollinen korvaamaan toimielintensä aiheuttamat vahingot, mutta ei rajoiteta sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta koskevaa järjestelmää ainoastaan [tuottamusvastuuseen]. – –

– –

95 Näin ollen on tutkittava, täyttyvätkö perusteettoman edun palautusta koskevaa kannetta tai asiainhuoltoa koskevaa kannetta koskevat edellytykset käsiteltävänä olevassa asiassa, jotta voidaan määrittää, onko mainittuja periaatteita sovellettava.

96 Tältä osin on todettava, että – – tämän oikeusriidan tosiasiallisessa ja oikeudellisessa asiayhteydessä perusteetonta etua tai asiainhuoltoa koskevat kanteet eivät voi menestyä.

97 Jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksille yhteisten yleisten periaatteiden mukaan kyseisiä kanteita ei nimittäin voida pitää perusteltuina, jos etua saaneen tai sen henkilön, jonka asioista on huolehdittu, saama etu perustuu sopimukseen tai lakisääteiseen velvollisuuteen. Lisäksi on todettava, että samojen periaatteiden mukaan tällaisiin kanteisiin voidaan lähtökohtaisesti turvautua ainoastaan toissijaisesti, toisin sanoen niissä tapauksissa, joissa vahinkoa kärsineellä ei ole muuta kannemahdollisuutta käytettävissään sen saamiseksi, mihin hän on oikeutettu.

98 Tässä tapauksessa on kuitenkin kiistatonta, että yhtäältä komission ja Helmicon välillä ja toisaalta Helmicon ja [Masdarin] välillä on sopimussuhde. Aiheutuneeksi väitetty suora vahinko vastaa sen korvauksen määrää, joka Helmicon on maksettava [Masdarille] näiden kahden sopimuspuolen välillä tehtyjen sellaisten sopimusten nojalla, joihin sisältyy tältä osin oikeuspaikkalauseke, jolla Englannin ja Walesin tuomioistuimet nimetään toimivaltaisiksi tuomioistuimiksi käsittelemään mahdollisia sopimusriitoja. Helmicon tehtävänä on näin ollen kiistattomasti maksaa korvaus [Masdarin] suorittamista töistä ja ottaa vastuu kyseisen korvauksen mahdollisesta maksamatta jäämisestä, mitä osoittaa lisäksi se, että High Court of Justicessa on parhaillaan vireillä [Masdarin] Helmicoa vastaan tältä osin nostama kanne, vaikka kanteen käsittelyä onkin lykätty. Helmicon mahdollisella maksukyvyttömyydellä ei voida perustella sitä, että kyseinen vastuu siirtyy komissiolle, koska [Masdar] ei voi perustaa oikeuttaan saada korvaus kahteen lähteeseen. Oikeudenkäyntiaineistosta nimittäin ilmenee – eivätkä asianosaiset ole sitä kiistäneet – että Hight Court of Justicessa vireillä oleva oikeudenkäynti koskee maksua samoista palveluista, joita nyt käsiteltävänä oleva kanne koskee.

99 Tästä seuraa, ettei sitä, että mahdollisesti komissio on saanut etua tai [Masdar] menettänyt edun, voida pitää perusteettomana siltä osin kuin se perustuu toteutettuun sopimusjärjestelyyn.

100 – – Asiainhuoltoon perustuvan siviilioikeudellisen kanteen käyttöä koskevat edellytykset eivät selvästikään täyty seuraavassa esitettävistä syistä.

101 On todettava, ettei sitä, että [Masdar] on täyttänyt sopimusvelvoitteitaan Helmicoon nähden, voida pätevästi pitää vapaaehtoisena puuttumisena kolmannen osapuolen sellaisiin asioihin, joista on välttämätöntä huolehtia, mitä kyseinen kannetyyppi edellyttää. – – [Masdarin] perustelut ovat lopuksi ristiriidassa asiainhuoltoa koskevien periaatteiden kanssa niiltä osin kuin kysymys on siitä, oliko se taho, jonka asioista huolehdittiin, tietoinen asioista huolehtivan tahon toiminnasta. Asioista huolehtivan tahon toiminta tapahtuu pääsääntöisesti nimittäin sen tahon tietämättä, jonka asioista huolehditaan, tai ainakin siten, ettei viimeksi mainittu ole tietoinen välittömän toiminnan välttämättömyydestä. [Masdar] itse kuitenkin toteaa, että sen päätös jatkaa töiden suorittamista vuoden 1998 lokakuussa perustui siihen, että komissio rohkaisi sitä toimimaan näin.

102 On myös hyödyllistä todeta lisäksi, että [oikeuskäytännön mukaan] talouden toimijoiden on kannettava niiden toimintaan yksittäistapausten olosuhteet huomioon ottaen liittyvät taloudelliset riskit – –.

103 Ei ole näytetty toteen, että [Masdarille] olisi aiheutunut sellaista epätavallista ja erityistä vahinkoa, joka ylittäisi sen toiminnalle ominaiset taloudelliset ja kaupalliset riskit. Kaikissa sopimussuhteissa on olemassa tietty vaara siitä, ettei jokin sopimuspuolista täytä sopimusvelvoitteitaan riittävällä tavalla tai jopa joutuu maksukyvyttömäksi. Sopimuspuolten asiana on vähentää tätä vaaraa asianmukaisesti sopimuksessa. [Masdar] tiesi siitä, ettei Helmico täyttänyt sopimusvelvoitteitaan, mutta päätti kuitenkin asiaan vaikuttavista seikoista tietoisena jatkaa omien velvoitteidensa täyttämistä sen sijaan, että se olisi turvautunut virallisiin oikeussuojakeinoihin. [Masdar] on näin tehdessään ottanut sellaisen kaupallisen riskin, jota voidaan pitää tavallisena. – –”

34 Tämän jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi myös Masdarin muut kanneperusteet. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi väitteet, joiden mukaan luottamuksensuojan periaatetta oli loukattu, seuraavilla perusteilla:

”119 – – oikeus vaatia luottamuksensuojaa – – koskee kaikkia oikeussubjekteja, jotka ovat sellaisessa tilanteessa, josta ilmenee, että heille on yhteisön toimielimen esittämien täsmällisten vakuuttelujen vuoksi syntynyt perusteltuja odotuksia. Tällaista vakuuttelua ovat – oli se oikeudellinen muoto, jolla se on annettu tiedoksi, mikä hyvänsä – täsmälliset, ehdottomat ja yhtäpitävät tiedot, jotka on saatu toimivaltaisista ja luotettavista lähteistä – –. Oikeuskäytännössä on myös todettu, että luottamuksensuojan periaate on oikeusnormi, jolla annetaan oikeuksia yksityisille – –. Kyseisen periaatteen loukkaaminen voi näin ollen synnyttää yhteisön vastuun. Tästä huolimatta talouden toimijoiden on kannettava niiden toimintaan yksittäistapausten olosuhteet huomioon ottaen liittyvät taloudelliset riskit – –.

120 Oikeudenkäyntiaineistosta ilmenee, että ne odotukset, joihin [Masdar] vetoaa, koskevat sitä, että komissio suorittaisi maksun sellaisista palveluista, joita [Masdar] sopimuksen perusteella suoritti Helmicolle. Tässä tapauksessa on todettava, ettei niitä asiakirjoja, jotka komissio on laatinut ja jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on saanut tutkittavakseen, voida missään tapauksessa pitää sellaisina täsmällisinä vakuutteluina siitä, että komissio sitoutui maksamaan korvauksen kantajan suorittamista palveluista, että niiden perusteella sille olisi voinut syntyä perusteltuja odotuksia.”

35 Valituksenalaisen tuomion 121–129 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perusteli kyseisen tuomion 120 kohdassa esitettyä toteamusta asiakirjavihon sisältämien seikkojen yksityiskohtaisella tarkastelulla.

36 Kanneperusteesta, jonka mukaan komissio ei ole toiminut huolellisesti, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa seuraavaa:

”140 [Masdarin] kirjelmistä ilmenee, että se toiminta, josta se komissiota moittii, perustuu siihen, että tämä on keskeyttänyt maksujen maksamisen Helmicolle. Tämän toiminnan lainvastaisuus taas perustuu [Masdarin] mukaan siihen, ettei komissio ole noudattanut kohtuullista huolellisuutta varmistaakseen sitä, ettei se kyseiset maksut keskeyttäessään aiheuttaisi vahinkoa kolmansille osapuolille ja että se tarvittaessa korvaisi kolmansille osapuolille näille aiheuttamansa vahingon.

141 – – ensiksi – – [Masdar] tyytyy ainoastaan toteamaan, että tällainen huolenpitovelvollisuus on olemassa, esittämättä tästä vähäisintäkään näyttöä tai minkäänlaisia oikeudellisia perusteluja tukeakseen näkemystään tai täsmentääkseen kyseisen velvollisuuden lähdettä tai laajuutta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että se, että [Masdar] viittaa hyvin yleisluonteisin sanamuodoin mannereurooppalaisissa oikeusjärjestyksissä voimassa oleviin, tuottamukseen perustuvaa sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeviin yleisiin periaatteisiin ja anglosaksisissa oikeusjärjestyksissä voimassa olevaan, huolimattomuuteen perustuvaa vahingonkorvausvastuuta koskevaan periaatteeseen, ei mahdollista sen osoittamista, että komissiolla olisi velvollisuus ottaa huomioon kolmansien osapuolten edut silloin, kun se päättää sopimussuhteidensa osalta maksujen keskeyttämisestä. – – Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa – – myös, ettei [Masdar] ole osoittanut, että väitetyn velvollisuuden laiminlyönnin ja sen vahingon välillä, johon [Masdar] on vedonnut, olisi syy-yhteys. – –”

Asianosaisten vaatimukset

37 Valittaja vaatii valituksessaan, että yhteisöjen tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion

– velvoittaa komission maksamaan valittajalle 448 947,78 euron määrän, jonka maksamista valittaja vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, tai toissijaisesti 249 314,35 euron määrän tai muun määrän, jonka yhteisöjen tuomioistuin katsoo asianmukaiseksi, korkoineen

– velvoittaa komission korvaamaan tästä oikeudenkäyntimenettelystä aiheutuneet kulut ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydystä oikeudenkäyntimenettelystä aiheutuneet kulut.

38 Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

– hylkää valituksen

– toissijaisesti, mikäli yhteisöjen tuomioistuin kumoaa valituksenalaisen tuomion kokonaan tai osittain, hylkää valittajan korvausvaatimuksen

– velvoittaa valittajan korvaamaan tästä oikeudenkäyntimenettelystä aiheutuneet kulut ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydystä oikeudenkäyntimenettelystä aiheutuneet kulut

– toissijaisesti, mikäli yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee asian valittajan hyväksi, velvoittaa valittajan vastaamaan yhdestä kolmasosasta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydystä oikeudenkäyntimenettelystä aiheutuneista kuluista.

Valitus

39 Valittaja esittää valituksensa tueksi viisi valitusperustetta, joista ensimmäinen koskee oikeudellisia virheitä ja perustelujen puutteellisuutta käsiteltäessä perusteetonta etua koskevaa kysymystä, toinen tosiseikkojen huomioon ottamista vääristyneellä tavalla ja oikeudellista virhettä käsiteltäessä asiainhuoltoa koskevaa kysymystä, kolmas luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista ja perustelujen ristiriitaisuutta, neljäs tuottamuksellisuutta tai huolimattomuutta koskevan perusteen virheellistä käsittelyä ja viides tosiseikkojen epätäydellistä tutkimista.

Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee oikeudellisia virheitä ja perustelujen puutteellisuutta käsiteltäessä perusteetonta etua koskevaa kysymystä

Asianosaisten lausumat

40 Valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut virheellisesti, että se ainoastaan toimi sopimusvelvoitteidensa nojalla Helmicoon nähden.

41 Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki lisäksi oikeudellisen virheen, kun se ei ottanut huomioon sitä, ettei komissio ollut Helmicon tavallinen sopimuskumppani, vaan sillä oli takaisinperintää koskeva toimivalta. Kun komissio antoi valittajan ensin suorittaa työt loppuun ja käytti tämän jälkeen takaisinperintää koskevaa toimivaltaansa, se teki vaikutuksettomaksi aiemmin olemassa olleen sopimussuhteen ja sai perusteetonta etua.

42 Komissio huomauttaa, ettei valittaja ollut purkanut Helmicon kanssa tekemiään sopimuksia.

43 Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi joka tapauksessa oikeutetusti valituksenalaisen tuomion 97–99 kohdassa, että komissio ei ole saanut perusteetonta etua, koska sen saama etu perustui sopimukseen, jonka se oli tehnyt Helmicon kanssa, ja koska valittaja oli velvollinen toimimaan alihankintasopimuksen nojalla, jonka se oli tehnyt Helmicon kanssa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

44 Jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisten periaatteiden mukaan henkilöllä, joka on menettänyt edun, joka hyödyttää toista taloudellisesti ilman, että tälle edun saamiselle on mitään oikeudellista perustetta, on lähtökohtaisesti oikeus saada takaisin tämän menetetyn edun määrä edun saaneelta henkilöltä.

45 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, perusteettomaan etuun perustuva kanne, sellaisena kuin siitä on säädetty useimmissa kansallisissa oikeusjärjestyk-

sissä, ei sisällä edellytystä, joka koskisi vastaajan toiminnan lainvastaisuutta tai tuottamuksellisuutta.

46 Sen sijaan jotta tämä kanne voitaisiin hyväksyä, on olennaista, että edulle ei ole mitään pätevää oikeudellista perustetta. Tämä edellytys ei täyty muun muassa silloin, kun etu perustuu sopimusvelvoitteisiin.

47 Koska edellä määritelty perusteeton etu muodostaa jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksille yhteisen sopimussuhteen ulkopuolisen velvoitteen perusteen, yhteisö ei voi välttyä samojen periaatteiden soveltamiselta itseensä, kun luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö väittää, että yhteisö on saanut perusteetonta etua tämän henkilön kustannuksella.

48 Lisäksi koska perusteettomasta edusta johtuvat velvoitteet ovat väistämättä sopimussuhteen ulkopuolisia velvoitteita, on sallittava, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki käsiteltävänä olevassa asiassa, se, että siihen vedotaan EY 235 artiklan ja EY 288 artiklan toisen kohdan nojalla.

49 On totta, että perusteettomaan etuun perustuva kanne ei kuulu suppeasti tulkitun sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun järjestelmän soveltamisalaan; tämän vastuun syntyminen edellyttää kaikkien niiden edellytysten täyttymistä, jotka koskevat yhteisön moititun toiminnan lainvastaisuutta, vahingon syntymistä ja sitä, että tämän toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (ks. mm. yhdistetyt asiat C-120/06 P ja C-121/06 P, FIAMM ym. neuvosto ja komissio, tuomio 9.9.2008, Kok. 2008, s. I-6513, 106 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Se erottuu kyseisen järjestelmän nojalla nostetuista kanteista siltä osin kuin siinä ei edellytetä näyttöä vastaajan lainvastaisesta

toiminnasta eikä edes minkäänlaista toimintaa vaan ainoastaan näyttöä siitä, että vastaaja on saanut etua ilman pätevää laillista perustetta ja että kantaja on vastaavasti menettänyt edun.

50 Näistä ominaispiirteistä huolimatta oikeussubjektin mahdollisuutta nostaa perusteettomaan etuun perustuva kanne yhteisöä vastaan ei voida kieltää pelkästään sillä perusteella, että EY:n perustamissopimuksessa ei määrätä nimenomaisesti mahdollisuudesta nostaa tällaista kannetta. EY 235 artiklan ja EY 288 artiklan toisen kohdan tulkinta, jossa suljettaisiin pois tämä mahdollisuus, johtaisi tulokseen, joka olisi tehokasta oikeussuojaa koskevan periaatteen vastainen; tämä periaate on vahvistettu yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä ja Nizzassa 7.12.2000 julistetun Euroopan unionin perusoikeuskirjan (EYVL C 364, s. 1) 47 artiklassa (ks. asia C-432/05, Unibet, tuomio 13.3.2007, Kok. 2007, s. I-2271, 37 kohta ja yhdistetyt asiat C-402/05 P ja C-415/05 P, Kadi ja Al Barakaat International Foundation v. neuvosto ja komissio, tuomio 3.9.2008, Kok. 2008, s. I-6351, 335 kohta).

51 Näiden alkutoteamusten valossa on tutkittava, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tehnyt virheitä, kun se on tutkinut perusteetonta etua koskevaa kysymystä.

52 Valituksenalaisesta tuomiosta ilmenee, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on hylännyt valittajan väitteet sillä perusteella, että yhtäältä komission ja Helmicon välillä ja toisaalta Helmicon ja valittajan välillä oli sopimussuhde. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli tämän perusteella, että komission saama etu ja valittajan menettämä etu perustuivat toteutettuun sopimusjärjestelyyn eikä niitä näin ollen voida pitää ”perusteettomina”.

53 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan valittajalla oli vaihtoehtoinen keino saada saatavansa, koska se saattoi Helmicon kanssa tekemiensä

alihankintasopimusten nojalla nostaa tätä vastaan sopimussuhteeseen perustuvaa vastuuta koskevan kanteen näissä sopimuksissa nimetyissä Englannin ja Walesin tuomioistuimissa.

54 Kuten tämän tuomion 46 kohdassa todetaan, on totta, että etua ei voida pitää ”perusteettomana”, kun se perustuu sopimusvelvoitteisiin.

55 Sen sijaan kun sopimukset, joiden nojalla palveluja on suoritettu, ovat pätemättömiä eivätkä ole enää voimassa, näiden suoritusten saajan saama etu on jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä vahvistettujen periaatteiden mukaan tietyin edellytyksin palautettava.

56 Ilman että olisi tarpeen tutkia, millaisin edellytyksin tällainen palautus on toteutettava viimeksi mainitussa tilanteessa, on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut oikein edellä hahmoteltua erottelua sopimussuhteesta johtuvan edun saamisen ja ”perusteettoman” edun saamisen välillä.

57 Julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 53 ja 54 kohdassa esittämillä perusteilla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi katsoa, että yhtäältä komission ja Helmicon väliset sopimukset ja toisaalta Helmicon ja valittajan väliset sopimukset eivät olleet lakanneet olemasta voimassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tämän perusteella oikeutetusti, ettei komissiolla ole sopimussuhteen ulkopuolista velvoitetta ottaa vastatakseen valittajan kuluja, jotka ovat aiheutuneet Venäjää ja Moldovaa koskevien hankkeiden toteuttamisesta.

58 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi muun muassa, että vaikka valittaja tiesi siitä, ettei Helmico täyttänyt sopimusvelvoitteitaan, se päätti kuitenkin asiaan vaikuttavista seikoista tietoisena jatkaa omien velvoitteidensa täyttämistä. Se huomautti myös, että valittaja oli Helmicon kanssa tekemiensä sopimusten sisältämän oikeuspaikkalausekkeen nojalla aloittanut oikeudenkäyntimenettelyn tätä vastaan.

59 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti oikeutetusti, että jokainen sopimussuhde sisältää riskin siitä, että sopimuspuoli ei täytä sopimusta tyydyttävällä tavalla tai joutuu selvitystilaan. Kyse on taloudelliseen toimintaan kuuluvasta kaupallisesta riskistä.

60 Viimeksi mainittu seikka on erityisen tärkeä yhteisön tukiohjelmien yhteydessä. Ei nimittäin ole harvinaista, että sopimuskumppani, jonka toteutettavaksi komissio uskoo hankkeen, ainoastaan hallinnoi sitä ja delegoi hankkeen toteuttamisen alihankkijoille, jotka myös mahdollisesti työskentelevät alihankkijoina toimivien yritysten kanssa. Tällaisessa tilanteessa kunkin hankkeeseen osallistuvan talouden toimijan on hyväksyttävä riski siitä, että sen sopimuskumppani joutuu selvitystilaan tai toimii sääntöjenvastaisesti, mikä johtaa siihen, että yhteisö keskeyttää maksujen suorittamisen tai jopa määrää maksut perittäviksi takaisin. Näissä olosuhteissa ei voida helposti hyväksyä, että tällaisen riskin toteutumisesta johtuvien menetysten perusteella yhteisön pitäisi suorittaa erityisesti tällaista tilannetta koskevia maksuja.

61 Edellä esitetyn perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tehnyt oikeudellisia virheitä eivätkä sen perustelut ole puutteellisia, kun se on käsitellyt perusteetonta etua koskevaa kysymystä. Ensimmäinen valitusperuste on näin ollen hylättävä.

Toinen valitusperuste, joka koskee tosiseikkojen huomioon ottamista vääristyneellä tavalla ja oikeudellista virhettä käsiteltäessä asiainhuoltoa koskevaa kysymystä

Asianosaisten lausumat

62 Valittajan mukaan valituksenalaisessa tuomiossa asiainhuoltoa koskevan kysymyksen osalta esitetyt perustelut ovat tosiseikkojen osalta ja oikeudellisesti virheellisiä.

63 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamukset, joiden mukaan valittajan toiminta ei ollut vapaaehtoista ja komissio kykeni hallinnoimaan hankkeita, ovat valittajan mukaan ilmeisen virheellisiä.

64 Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki lisäksi oikeudellisen virheen, kun se katsoi valituksenalaisen tuomion 101 kohdassa, että asiainhuoltoa koskevaa periaatetta ei voida soveltaa, kun se taho, jonka asioista huolehditaan, on tietoinen toiminnan välttämättömyydestä.

65 Komissio huomauttaa, että valituksenalaisen tuomion 97 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa esitetty toteamus, jonka mukaan valittaja toimi Helmicon kanssa tekemiensä sopimusten nojalla, riittää asiainhuoltoa koskevien väitteiden hylkäämiseksi.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

66 Ilman että olisi tarpeen tutkia, luonnehtiko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin asiainhuoltoa koskevaa kanneperustetta oikeudellisesti oikealla tavalla, on todettava, ettei valittajan tämän toisen valitusperusteen yhteydessä esittämiä väitteitä voida missään tapauksessa hyväksyä.

67 Ensinnäkään valittaja ei voi pätevästi väittää suoritustensa olleen vapaaehtoisia. Sekä ensimmäisessä oikeusasteessa että tämän muutoksenhaun yhteydessä valittaja nimittäin korosti, että se jatkoi palvelujen suorittamista Helmicon sääntöjenvastaisuuksien paljastumisen jälkeen, koska se oletti komission taanneen sille korvauksen suorituksistaan. Jo pelkästään tästä syystä ei voida todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi ottanut tosiseikat huomioon vääristyneellä tavalla, kun se ei tunnustanut toiminnan olleen vapaaehtoista.

68 Tämän jälkeen väitteestä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut tosiseikat huomioon vääristyneellä tavalla, kun se totesi, että komissio kykeni hallinnoimaan hankkeita, on riittävää huomauttaa, ettei valittaja ole esittänyt näyttöä, josta ilmenisi, että komissio ei enää kyennyt hallinnoimaan ohjelmaa tai kyseessä olevia hankkeita.

69 Väitteestä, joka koskee oikeudellista virhettä, on lopuksi todettava, että valituksenalaisen tuomion 101 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että asioista huolehtivan tahon toiminta tapahtuu ”pääsääntöisesti” sen tahon tietämättä, jonka asioista huolehditaan, tai ainakin siten, ettei viimeksi mainittu ole tietoinen välittömän toiminnan välttämättömyydestä. Toisin kuin valittaja väittää, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näin ollen ole sulkenut pois vetoamista asiainhuoltoa koskevaan periaatteeseen olosuhteissa, joissa se, jonka asioista huolehditaan, oli tietoinen tällaisesta välttämättömyydestä.

70 Myös toinen valitusperuste on näin ollen hylättävä.

Kolmas valitusperuste, joka koskee luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista ja perustelujen ristiriitaisuutta

Asianosaisten lausumat

71 Valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustelut, jotka liittyvät yhtäältä perusteettomaan etuun ja asiainhuoltoon ja toisaalta luottamuksensuojan periaatteeseen, ovat keskenään ristiriitaisia.

72 Valittaja huomauttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi valituksenalaisen tuomion 101 kohdassa, että komissio rohkaisi sitä jatkamaan palvelujen suorittamista, ja kyseisen tuomion 148 kohdassa, että valittajan ja komission välillä vallitsi yhteinen tahto, jonka mukaisesti valittaja saattaisi hankkeet päätökseen ja saisi korvauksen työstään. Tämän vuoksi valituksenalaisen tuomion 130 kohdassa esitetty toteamus, jonka mukaan ”on katsottava, etteivät käytettävissä olevat tiedot yhdessä tai erikseen tarkasteltuina osoita, että komissio olisi antanut täsmällisiä vakuutteluja, joiden perusteella kantajalle olisi voinut syntyä sellaisia perusteltuja odotuksia, joiden perusteella se voisi vedota luottamuksensuojan periaatteeseen”, on valittajan mukaan ilmeisen virheellinen.

73 Toissijaisesti valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käyttämä kriteeri on liian rajoittava käsiteltävänä olevan asian kaltaisissa asioissa. Sen mukaan täsmällisiä vakuutteluja on todettava annetun, kun yhteisön toimielimen toiminta on

omiaan kannustamaan alihankkijaa suorittamaan palveluja toimielimen hyväksi olosuhteissa, joissa on käynyt selväksi, että pääsopimuskumppani ei maksa korvausta tälle alihankkijalle.

74 Komissio väittää ensiksi, että tämä valitusperuste koskee tosiseikkoja ja on tämän vuoksi jätettävä tutkimatta.

75 Luottamuksensuojan periaatteesta komissio huomauttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki yksityiskohtaisesti yhtäältä, voitiinko komissiolta peräisin olevien kirjallisten asiakirjojen tulkita olevan täsmällisiä vakuutteluja siitä, että se vastaisi maksuista, ja toisaalta, antoivatko todisteet ymmärtää, että tällaisia täsmällisiä vakuutteluja oli annettu 2.10.1998 pidetyssä kokouksessa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

76 Aluksi on huomautettava, että kysymys ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion perustelujen ristiriitaisuudesta tai puutteellisuudesta on oikeuskysymys, minkä vuoksi se voi sellaisenaan olla muutoksenhaun kohteena (yhdistetyt asiat C-403/04 P ja C-405/04 P, Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel v. komissio, tuomio 25.1.2007, Kok. 2007, s. I-729, 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

77 Tämä valitusperuste voidaan ottaa tutkittavaksi myös siltä osin kuin se koskee luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista. Valittajan väitteet tältä osin eivät nimittäin koske tiettyjen tosiseikkojen toteamista vaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tämän periaatteen soveltamisessa käyttämää kriteeriä. Kysymys siitä,

onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin soveltanut oikeaa oikeusnormia tutkiessaan tosiseikkoja, on oikeuskysymys (em. yhdistetyt asiat Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel v. komissio, tuomion 40 kohta).

78 Näin ollen, toisin kuin komissio väittää, tämä valitusperuste on tutkittava aineellisesti.

79 Ensiksi perustelujen väitetyn ristiriitaisuuden osalta valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamus, jonka mukaan komission tavoite oli sama kuin Masdarin tavoite eli hankkeiden täysimääräinen toteuttaminen suunnitellulla tavalla ja komissio kannusti tätä jatkamaan palvelujen suorittamista, on ristiriidassa sen toteamuksen kanssa, jonka mukaan komissio ei ollut antanut täsmällisiä vakuutteluja.

80 Tätä väitettä ei voida hyväksyä. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 120 kohdassa, ne täsmälliset vakuuttelut, joihin kantaja vetoaa, koskevat sitä, että komissio suorittaisi maksun Masdarin Helmicolle suorittamista palveluista. Se ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen muualla valituksenalaisessa tuomiossa toteama seikka, että komissio, joka toivoi hankkeiden toteuttamista suunnitelmien mukaisesti, oli kannustanut valittajaa jatkamaan palvelujen suorittamista, ei selvästikään liity mitenkään valittajan väitteeseen, jonka mukaan komissio oli sitoutunut maksamaan sille korvaukset suoraan. Tämän vuoksi mitään ristiriitaa ei voi olla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen niiden toteamusten välillä, jotka koskevat yhtäältä komission toiveita hankkeiden toteuttamisesta ja toisaalta komission kieltäytymistä maksamasta korvauksia suoraan valittajalle.

81 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 119 kohdassa mainitseman kriteerin, jota käytetään sovellettaessa luottamuksensuojan periaatetta käsiteltävänä olevassa asiassa, osalta on todettava, että se on sen vakiintuneen oikeuskäytännön mukainen, jonka mukaan kukaan ei voi vedota tämän periaatteen loukkaamiseen, jollei hallinto ole antanut hänelle täsmällisiä vakuutteluja (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-182/03 ja C-217/03, Belgia ja Forum 187 v. komissio, tuomio 22.6.2006, Kok. 2006, s. I-5479, 147 kohta ja asia C-213/06 P, EAR v. Karatzoglou, tuomio 18.7.2007, Kok. 2007, s. I-6733, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

82 Valittaja väittää, että täsmällisiä vakuutteluja koskevaa edellytystä on sovellettava joustavasti käsiteltävänä olevan asian kaltaisissa asioissa. Perusteltu luottamus syntyy, kun yhteisön toimielimen toiminta on omiaan kannustamaan alihankkijaa suorittamaan palveluja toimielimen hyväksi olosuhteissa, joissa on käynyt selväksi, että yhteisön sopimuskumppani ei tule maksamaan korvausta tälle alihankkijalle.

83 Tätä väitettä ei voida hyväksyä.

84 Tältä osin on huomautettava, että yhteisön lainsäädännöllä käyttöön otettu tukiohjelmien järjestelmä perustuu siihen, että komission sopimuskumppani täyttää velvoitteita, joiden perusteella sillä on oikeus saada sovittu taloudellinen tuki. Tilanteessa, jossa sopimuskumppani ei ole toteuttanut hanketta niiden edellytysten mukaisesti, jotka olivat taloudellisen tuen saamisen edellytyksenä, tämä ei voi vedota luottamuksensuojan periaatteeseen saadakseen kyseisen taloudellisen tuen (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-383/06–C-385/06, Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ym., tuomio 13.3.2008, Kok. 2008, s. I-1561, 56 kohta).

85 Tämä mahdollistaa sen, että komissio voi, jos sopimuskumppani syyllistyy sääntöjenvastaisuuksiin yhteisön tukihankkeen yhteydessä, täyttää velvoitteensa suojata yhteisön taloudellisia etuja ja noudattaa budjettikuria.

86 Tässä asiayhteydessä, jolle on ominaista hankkeen taloudellisen valvonnan erityinen tärkeys, alihankkijat eivät voi tukeutua epätäsmällisiin mainintoihin vedotakseen perusteltuun luottamukseen, joka koskee sitä, että komissio suorittaa niille suoraan rahallisen vastineen niiden palveluista. Tällainen perusteltu luottamus voi syntyä ainoastaan tämän toimielimen täsmällisistä vakuutteluista, jotka osoittavat yksiselitteisesti, että se takaa maksun alihankintapalveluista. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, tällaisia vakuutteluja ei ole näytetty toteen.

87 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että myös kolmas valitusperuste on hylättävä.

Neljäs valitusperuste, joka koskee tuottamuksellisuutta tai huolimattomuutta koskevan perusteen virheellistä käsittelyä

Asianosaisten lausumat

88 Valittaja arvostelee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 141 kohdassa, ”että [Masdar] tyytyy ainoastaan toteamaan, että [140 kohdassa kuvatun kaltainen] huolenpitovelvollisuus on olemassa, esittämättä

tästä vähäisintäkään näyttöä tai minkäänlaisia oikeudellisia perusteluja tukeakseen näkemystään”, vaikka valittaja oli todennut tuottamuksellisuuden tai huolimattomuuden käsitteiden oikeudellisen analyysin valossa, että komission on, kun se käyttää toimivaltaansa keskeyttää sopimuksen mukaiset maksut, kun sopimuskumppani on syyllistynyt sääntöjenvastaisuuksiin, tietoisena siitä, että alihankkija työskenteli sopimuskumppanin hyväksi, toimittava huolellisesti taatakseen sen, ettei se aiheuta vahinkoa kyseiselle alihankkijalle. Lisäksi valittaja väittää, että komissio toimi ilmeisen huolimattomasti, koska se antoi valittajan ensin suorittaa työt loppuun ja käytti tämän jälkeen takaisinperintää koskevaa toimivaltaansa.

89 Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 141 kohdassa oikeutetusti, että kantaja ei ollut perustellut väitettään.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

90 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, huolimattomuuden käsite edellyttää toimea tai laiminlyöntiä, jolla siitä vastuussa oleva henkilö loukkaa huolellisuusvelvoitetta, jota hänen olisi pitänyt ja jota hän olisi voinut noudattaa, kun otetaan huomioon hänen ominaisuutensa, tietämyksensä ja kykynsä (ks. vastaavasti asia C-308/06, Intertanko ym., tuomio 3.6.2008, Kok. 2008, s. I-4057, 74–77 kohta).

91 Näin ollen on mahdollista, että yhteisön hallinto on sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa lainvastaisesta toiminnasta, kun se ei toimi vaaditulla tavalla huolellisesti ja aiheuttaa tämän vuoksi vahinkoa (ks. vastaavasti asia 145/83, Adams v. komissio,

tuomio 7.11.1985, Kok. 1985, s. 3539, Kok. Ep. VIII, s. 341, 44 kohta ja asia C-331/05 P, Internationaler Hilfsfonds v. komissio, tuomio 28.6.2007, Kok. 2007, s. I-5475, 24 kohta).

92 Tämä huolellisuusvelvoite sisältyy hyvän hallinnon periaatteeseen. Sitä sovelletaan yleisesti yhteisön hallinnon toimintaan sen suhteissa yleisöön. Komission piti näin ollen noudattaa sitä myös Masdariin nähden ja kannanotoissaan tämän yrityksen osalta.

93 Huolellisuusvelvoitteen sisältö ei kuitenkaan ole sellainen kuin valittaja väittää. Kyseinen velvoite edellyttää, että yhteisön hallinto toimii huolellisesti ja varovaisesti. Sen sijaan hallinnon asiana ei ole ehkäistä kaikkia vahinkoja, jotka talouden toimijoille aiheutuvat tämän tuomion 59 kohdassa kuvatun riskin kaltaisten normaalien kaupallisten riskien toteutumisesta.

94 Kuten lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kuvaamista ja tämän tuomion 14 kohdassa tiivistetysti esitetyistä tosiseikoista ilmenee, Masdar sai Helmicon tilin kautta huomattavan rahamäärän sen vaikean tilanteen vuoksi.

95 Kun otetaan huomioon edellä esitetyt perustelut, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 141 kohdassa oikeutetusti, ettei komission tarvinnut mukauttaa kannanottojaan valittajan etujen mukaisiksi eikä ottaa käyttöön ad hoc -mekanismia, kuten jäljelle jääneiden taloudellisten tukien siirtämistä erityiselle tilille, jonka käyttöön valittajalla oli valtuutus.

96 Tästä seuraa, että neljäs valitusperuste on hylättävä.

Viides valitusperuste, joka koskee tosiseikkojen epätäydellistä tutkimista

Asianosaisten lausumat

97 Valittaja katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt tutkia 2.10.1998 pidetyn kokouksen asiayhteyttä laajemmin erityisesti kuulemalla valittajan ehdottamaa todistajaa.

98 Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki yksityiskohtaisesti sitä, oliko täsmällisiä vakuutteluja annettu, eikä valittajan ehdottama todistaja olisi voinut kyseenalaistaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjallisen ja suullisen menettelyn aikana esitettyjen muiden todisteiden perusteella tekemiä toteamuksia.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

99 Sen osalta, kuinka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioinut asian osapuolen esittämiä vaatimuksia prosessinjohtotoimen tai asian selvittämistoimen määräämiseksi, on muistettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi yksin sen, onko sen ratkaistavana olevissa asioissa käytettävissä olevia tietoja tarpeen täydentää. Oikeudenkäyntiasiakirjojen todistusarvo kuuluu sen tosiseikkojen arviointia koskevaan yksinomaiseen toimivaltaan, eikä yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia valituksen yhteydessä tosiseikkoja, paitsi jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle esitetty selvitys on otettu vääristyneellä tavalla huomioon tai jos tämän

määrittämän tosiseikaston paikkansapitämättömyys käy ilmi oikeudenkäyntiasiakirjoista (ks. mm. asia C-315/99 P, Ismeri Europa v. tilintarkastustuomioistuin, tuomio 10.7.2001, Kok. 2001, s. I-5281, 19 kohta ja yhdistetyt asiat C-75/05 P ja C-80/05 P, Saksa ym. v. Kronofrance, tuomio 11.9.2008, Kok. 2008, s. I-6619, 78 kohta).

100 Näin ollen, koska tässä asiassa ei ole osoitettu, että tosiseikat olisi otettu vääristyneellä tavalla huomioon tai että tosiseikasto ei pitäisi paikkaansa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi katsoa, että asiakirjoihin sisältyvät tiedot riittivät riita-asian ratkaisemiseen.

101 Viides valitusperuste on näin ollen hylättävä.

102 Koska yhtäkään valittajan esittämistä valitusperusteista ei voida hyväksyä, sen tekemä valitus on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

103 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota sovelletaan muutoksenhakumenettelyyn työjärjestyksen 118 artiklan nojalla, asiano-

sainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska valittaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Masdar (UK) Ltd velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset